

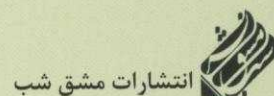
نظری بر تصویرسازی کتاب کودک

(کتاب‌های داستانی گروه ب و ج)

فاطمه معدنی

(کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی)

سرشناسه : معدنی، فاطمه، ۱۳۶۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : نظری بر تصویرسازی کتاب کودک (کتاب‌های داستانی گروه ب و ج) / فاطمه معدنی.
 مشخصات نشر : تهران: مشق شب، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۴۰ ص.: مصور (رنگی)؛ ۲۲×۲۲ سم.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۵۲-۲۵-۳
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.
 موضوع : ادبیات کودکان و نوجوانان -- تصویرها
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ ۷۶۷/م/۹۶۵ NC
 رده بندی دیویی : ۷۴۱/۶۴۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۷۰۳۱۳۴

ناشر: مؤسسه انتشاراتی مشق شب

نام کتاب: نظری بر تصویرسازی کتاب کودک (کتاب‌های داستانی گروه ب و ج)

نویسنده: فاطمه معدنی

نظارت بر امور اجرایی: رضا هوشمند

طرح جلد: سمیه ورزدار

صفحه آرای: سارا مقدم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۹۴

چاپ: مشق شب

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۵۲-۲۵-۳

قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان

تهران، میدان انقلاب، خیابان انقلاب، ابتدای خیابان قدس، پلاک ۳، واحد ۱۱

تلفن تماس: ۶۶۹۶۲۵۱۶ نمابر: ۶۶۹۶۲۵۱۷

www.mashgheshab.com

پژوهش، نگارش و تصویر سازی در حوزه کودکان، علی‌رغم سهل و ممتنع به نظر رسیدن بسیار دشوار و تخصصی است.

دشوار؛ چرا که از یک سو نیازمند باز شناخت و ارتباط با نگاه، خواست و فضای دنیای کودکان است و از سوی دیگر در گرو انطباق نیازها و خواسته‌ها با قواعد و ضوابط تعریف شده هنری؛ بصری، اخلاقی، ادبی، تعلیمی و تربیتی است.

تصویر سازی در حوزه کودکان کاری تخصصی است.

دنیای کودکان به غایت بزرگ، رنگارنگ و زیباست و به همان اندازه که مقدمات رشد، دریافت و اوج گرفتن در ذهن و جان کودک مهیاست، فرو ریختن شکستن و انحطاط هم امکان پذیر است. "نظری بر تصویر سازی کتاب کودک" نقدی است از درون بر پژوهش‌ها و نگارش‌هایی که دنیای کودکان را کودکانه ارزیابی می‌کنند و سهل انگارانه به تصویر سازی کتاب می‌پردازند و غافل از اینکه نگارش آنها در ذهن کودک، ثبت و ضبط می‌شود و تأثیر ناخوب خود را ماندنی می‌سازد. ارائه مقیاس و خط کش به جهت رنگ، طرح، موقعیت تصویر و مفهوم و معنای آن از امتیازات تحریر سرکار خانم فاطمه معدنی است.

ویژگی دوم در کنار تخصص و پژوهش علمی در حوزه کودک، شناخت دنیای کودکانه و استفاده از آن در کتابت اثر بوده است که توانسته به استانداردهای یک کتاب معرفی قواعد و ضوابط تصویر سازی در حوزه کودک برسد.

جای خالی اینچنین کتابی در کتابخانه شخصی هر تصویرگر، طراح و گرافیستی که به طریقه علمی و دانشگاهی به دنیای هنری و کاریش می‌نگرد و یا کسانی که به تجربه، تصویرگر و طراح هستند

حس می‌شد و از همین رو با همراهی پژوهنده و محقق گرامی خانم معدنی توانستیم به انتشار آن همت بگماریم.

انتشار کتاب یاد شده نیاز و همگرایی تصویریان فرهیخته را در یک هم‌رایی و هم‌داستانی مرتفع می‌سازد و در چنین شرایطی جای خالی پژوهش دانشگاهی، برگزاری کارگاه آموزشی، برقراری ارتباط نویسنده با دانشجویان رشته تصویرسازی گرافیک و طراحی؛ دوصد چندان شده است و فرصت مغتنمی است که مراکز دانشگاهی مرتبط، آموزشگاه‌های هنر و تشکلاتی که به کار و تخصص هنر گرافیک، تصویرگری و طراحی می‌پردازند به اندیشه رسیدن به استانداردی علمی و تخصصی در تصویرگری کتاب کودک، با برگزاری کلاس و نشست به هم‌اندیشی، هم‌سوئی و رسیدن به یک واحد مشترک، یاری رسان باشند.

به امید روزی که هنر و تخصص هنری در تصویرگری کتاب کودک، حاصل پژوهش، عمق‌نگری و شناخت و باز شناخت باشد.

و تحقق این خواسته متضمن حضور، باور و همراهی با پژوهندگان جوان، آگاه به دنیای پر رمز و راز کودکان و علاقمند به انتقال دانش و هنر خود به دنیای بی‌رونی و مخاطبان است.

نگارنده در شمار همین بزرگواران است که با همه مضائب راه، مصمم و معتقد یارای ما در انتشار مکتوب حاضر بود و امیدواریم مطالعه کتاب، آغاز ارتباطی در حوزه آموزش، نشست و گفت‌وگو با دانشجویان، دانش‌پژوهان و اساتید دانشگاه‌ها، مراکز هنری و آموزشگاه‌ها باشد و بتوانیم دنیای زیبای کودکان را بهتر بشناسیم و در انتقال مفاهیم توانمندتر باشیم. گروه دیگر که والدین و خریداران کتاب کودک هستند، مطمئناً با داشتن اطلاعات بصری و دانش کار و با داشتن الگو و مقیاس مناسب در شناخت کارهای خوب و استاندارد و تمییز آن از کارهای غیر اصولی موفق خواهند بود.

رضا هوشمند

هفتم مرداد ۱۳۹۴

مقدمه نویسنده

بسیار شنیده‌ایم "آینده از آن کودکان امروز است" و بر این کلام صحنه گذاشته‌ایم، اما نکته اینجاست، در جهت تحقق آینده روشن و کارآمد برای این قشر از جامعه تا چه حد دست به کار شده‌ایم.

از آنجا که بر اهمیت ارزش و نقش کودکان در زمان حال و آینده واقف هستیم به مهم دیگری در همان راستا و مسیر یعنی ایجاد تثبیت و شکل‌گیری شخصیت شایسته در آنها مواجه می‌شویم که آن جایگاه مطالعه در چگونگی انجام مسئله تعلیم و تربیت کودکان می‌باشد. یکی از طرقی که می‌تواند زمینه‌ساز و بسترساز راه باشد ایجاد انگیزه و میل در کودکان نسبت به مطالعه کتاب است.

از اینرو از همین نخست سراغ آخر سخن و جان کلام می‌رویم. رازی در ایجاد انگیزه و تمایل کودکان به مطالعه وجود ندارد، تنها کافی است آنچه را دوست می‌دارند انتخاب کنند و خوب است به جای تحمیل علایق و خواسته‌های خودمان، آنها را آزاد بگذاریم تا کتاب‌هایی را که به واقع مورد پسندشان است، برگزینند.

آنچه بیان شد راهکاری است مطمئن در ایجاد انگیزه و رغبت در کودکان، که با این عمل

بایه‌های ایجاد استقلال در شخصیت آنها با کمک، همراهی و همراهی خودشان در بستری مطمئن و محکم گذاشته می‌شود.

نکته مهم و متأسفانه منفی در شرایط امروز، سختی انتخاب اثر فاخر برای معرفی و مطالعه کودکان است.

وضعیت بازار نشر از نظر اقتصادی، سودجویی افرادی که جای نوشتن کتاب‌سازی می‌کنند، وضعیت معیشتی مردم به عنوان مخاطب آثار، مهجور ماندن نیروهای متخصص در امر نویسندگی، طراحی، تصویرگری و حتی کیفیت نامناسب آثار در چاپ همه کتاب‌های به اصطلاح بازاری، گوی سبقت را از آثار ارزشمند و استاندارد می‌ربایند و با تأثیر شدیدی که بر سلیقه و تفکر کودکان می‌گذارند، سبب می‌شوند که به جای اینکه چراغی فراراه کودکان امروز و آینده‌سازان فردا باشند، خود به عنوان پیکانی عمل کنند و بی‌راهه را نشان دهند.

ضرورت پرداختن به مقوله نقد و نظر در تصویرسازی کتاب‌های داستانی و انتخاب گروه سنی ب و ج به دو دلیل صورت گرفت:

۱- عدم تسلط این کودکان بر ارزشیابی محتوای کتاب‌ها

۲- وجود نقش پررنگ تصاویر بر این رده‌های سنی

گیرایی یا عدم گیرایی تصاویر در این گروه سنی می‌تواند سبب گرایش یا عدم گرایش مخاطب به مطالعه شود، به همین دلیل ارزیابی و تحلیل تصاویر و تمیز دادن تصویر مناسب از نامناسب، دارای اهمیت ویژه‌ای است.

هنر در هر اقلیم و ملیتی از داشته‌ها و تفکرات مذهبی، ملی، قومی و بسیاری المان‌های دیگر تأثیر می‌پذیرد. از این رو تصویرگری کتاب هم از این قاعده مستثنی نبوده و شامل بسیاری از جزئیات اصلی و فرعی موجود در یک کشور می‌شود. با تورقی سطحی در آثار تهیه شده در ایران متوجه می‌شویم برای بررسی و نقد و نظر تصویرگری کتاب‌های کودکان با گروهی سروکار داریم که ایرانی هستند و در اقلیم و فرهنگی تصویرسازی می‌کنند که برای خود ضوابط و قوانینی دارد.

از این رو در ارزیابی آثار باید به موارد بسیاری که توضیحات آنها لحاظ شده، توجه داشته باشیم.

فاطمه معدنی

فصل ۱: تعاریفی در مورد کودک

- ۱۶ ..... کودک کیست؟
 ۱۸ ..... خصوصیات گروه سنی ب (کودکان ۷، ۸ و ۹ ساله)
 ۲۰ ..... خصوصیات گروه سنی ج (کودکان ۱۰ و ۱۱ ساله)

فصل ۲: ادبیات کودکان

- ۲۲ ..... مفهوم ادبیات کودکان
 ۲۲ ..... کاربرد ادبیات کودکان در زندگی کودک
 ۲۴ ..... کتاب‌های داستانی

فصل ۳: تصویر و تصویرسازی

- ۲۸ ..... مفهوم تصویر
 ۲۹ ..... مفهوم تصویرسازی (تصویرگری)
 ۳۰ ..... مفهوم کتاب مصور
 ۳۰ ..... تفاوت کتاب تصویری با کتاب مصور
 ۳۱ ..... تاریخچه تصویرسازی (جهان)

۳۲	تاریخچه تصویرسازی (ایران)
۳۴	تاریخچه تصویرسازی کتاب کودک (جهان)
۳۵	تاریخچه تصویرسازی کتاب کودک (ایران)
۳۷	اهداف تصویرسازی
۳۷	روش های تصویرسازی
۳۹	چاپ دستی
۳۹	آبرنگ
۴۱	اکولین
۴۲	رنگ روغن
۴۳	مداد رنگی و مداد شمعی
۴۴	کلاژ
۴۶	خمیرهای رنگی شکل پذیر
۴۷	عکاسی
۴۸	پاپ آپ
۴۸	روش دیجیتال
۴۸	روش ترکیبی
۵۰	آنچه یک تصویر خوب باید داشته باشد
۸۱	انعکاس موضوعات مختلف در تصویرسازی

۸۸	نقاط ضعف در تصویرسازی
۹۷	آنچه یک تصویرگر خوب باید داشته باشد

فصل ۴: عوامل ظاهری کتاب

۱۰۰	شناخت عوامل ظاهری کتاب

فصل ۵: عناصر دیداری در تصویرسازی

۱۱۸	خط
۱۲۴	شکل (فرم)
۱۲۶	رنگ
۱۳۳	بافت
۱۳۵	عناصر مشترک بین متن و تصویر

۱۳۸	سخن آخر
۱۳۹	فهرست منابع